

Jord- och skogsbruksministeriet

Övervakningskommittén för Finlands CAP-plan 2023–2027

PROTOKOLL

VN/9941/2022

ÅTTONDE SAMMANTRÄDET FÖR ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉN FÖR FINLANDS CAP–PLAN 2023–2027

Tid 5.2.2025 kl. 10.00–15.45

Plats Paasitorni, Karl Lindahl, Paasivuorigatan 5, Helsingfors

Närvarande:

Minna-Mari Kaila/jord- och skogsbruksministeriet, ordförande

Sanna Sihvola/jord- och skogsbruksministeriet, vice ordförande

Jyri Inha/jord- och skogsbruksministeriet

Minna Uusimäki/jord- och skogsbruksministeriet, med fullmakt

Virva Terho/jord- och skogsbruksministeriet

Anna-Leena Miettinen/jord- och skogsbruksministeriet

Mirja Kiviranta/jord- och skogsbruksministeriet

Martti Patjas/jord- och skogsbruksministeriet

Sanna Koivumäki/jord- och skogsbruksministeriet

Harri Ahlgrén/arbets- och näringsministeriet (från kl. 10.40)

Eija Hagelberg/miljöministeriet

Hannele Sankari/

Livsmedelsverket

Maarit Mukkala/

Livsmedelsverket

Timo Lehtiniemi/

Livskraftscentralen i Norra Finland

Petri Knaapinen/

Livskraftscentralen i Nyland

Timo Tanskanen/

Livskraftscentralen i Östra Finland

Karin Kainlauri/

Livskraftscentralen i Österbotten

Hanna Murtomäki-

Kukkola/Samarbetsområdet i Alavo

Sue Holmström/Ålands

landskapsregering

Heini Utunen/Södra Savolax

landskapsförbund

Johan Åberg/Maa- ja

metsätaloustuottajain

Keskusliitto MTK ry

Mats Nylund/Svenska

lantbruksproducenternas

centralförbund SLC rf

Susann Rännäri/Förbundet för

Naturlig Ekologisk Odling rf

Mia Simpanen/Företagarna i Finland rf

UllaHyvönen/Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf

Meira-Pia Lohiluoma/

Österbottens Svenska

Lantbrukssällskap

Heli Walls/Finlands Byar rf

Tomi Alakoski/Suomen 4H-liitto

Leena Anttila/jord- och

skogsbruksministeriet

Eeva Loikkanen/jord- och

skogsbruksministeriet

Mika Survonnen/jord- och

skogsbruksministeriet

Frånvarande: Arja-Leena Kirvesniemi/JSM; Marja Husu/Livsmedelsverket; Taina Väre/Finlands Kommunförbund; Jari Huovinen/Finlands Näringsliv EK; Jenny Jyrkänkallio-Mikkola/WWF Finland; Pihla Markkola/Djurskyddet i Finland rf

Permanent sakkunniga: Laura Salo/EU-kommissionen, DG AGRI

Övriga sakkunniga: Tiina Hartman/jord- och skogsbruksministeriet; Ahti Hirvonen/jord- och skogsbruksministeriet; Meri Kiikkala/jord- och skogsbruksministeriet; Eero Pehkonen/jord- och skogsbruksministeriet; Jarkko Huhtaniska/finansministeriet

1. Mötets öppnande

Ordföranden Minna-Mari Kaila öppnade mötet och välkomnade deltagarna till det åttonde sammanträdet för övervakningskommittén för Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027.

Som aktuella ärenden lyfte ordföranden fram verksamhetsstarten för livskraftscentralerna, JSM:s omorganisation samt av dessa ändringar följande ändringar i övervakningskommitténs sammansättning, som ska genomföras före följande sammanträde.

Enligt ordföranden håller man inom jordbruksförvaltningen redan på att förbereda sig inför valen som hålls om drygt ett år, och därmed börjar bakgrundsarbetet och framtagningen av underlag för det kommande regeringsprogrammet. Man kommer bland annat att granska utfallet i förhållande till målen med den gällande strategiska planen, utvärdera de första effekterna och försöka identifiera sådana eventuella utvecklingstrender som kan inverka på den kommande planperioden för den gemensamma jordbrukspolitiken. Den nyligen färdigställda hållbara och lönsamma livsmedelsstrategin riktar blicken mot framtiden. För näringen skulle det vara bra om åtgärderna skulle sträcka sig över flera regeringsperioder. Det är också befogat att granska genomförandet och i synnerhet om det är alltför invecklat för jordbrukarna och administrationen. Likaså är det ytterst viktigt att ha samarbete med berörda parter, oavsett om det gäller utformningen av regeringsprogrammet eller den nya programperioden, och härvid är det bra att tänka på om det eventuellt behövs en uppdatering av de sätt på vilka jordbrukarna, organisationerna, forskningen och de regionala aktörerna kan göra sig hörda.

Enligt den föreslagna förordningen ska genomförandet av den nya perioden börja vid ingången av 2028. Det förutsätter att man kan enas om den fleråriga budgetramen i slutet av 2026. Därefter ska de nationella NRP-planerna färdigställas under 2027, vilket flera medlemsländer anser vara en mycket stram tidsplan. Dessutom ska den nationella lagstiftningen och de nationella informationssystemen vara klara för genomförandet av den nationella planen, vilket innebär att tidsplanen är mycket stram. Inför den nya perioden utarbetas också rekommendationer för den gemensamma jordbrukspolitiken, och en dialog om dessa kommer att inledas med kommissionen. Rekommendationerna är avsedda att tjäna som ett styrdokument. Vad gäller finansieringen kommer utarbetandet att avvika från de tidigare programperioderna, genom att det utöver den för jordbruket avsatta finansieringen även kommer att finnas gemensam icke allokerad finansiering, vilket kräver mer nationell beredning mellan förvaltningsområdena än tidigare. Processen för hur den nationella beredningen ska ske håller nu på att ta form.

2. Organisering av mötet

Mötesdeltagarna konstaterades. 31 medlemmar eller ersättare var närvarande.

Det konstaterades att övervakningskommitténs medlemsförteckning kommer att uppdateras med anledning av JSM:s omorganisation samt reformen med livskraftscentralerna, så att den motsvarar de nya organisationerna.

3. Godkännande av föredragningslistan som arbetsordning för mötet

Föredragningslistan godkändes som arbetsordning för mötet.

4. Prestationsrapport för Finlands CAP-plan 2023–2027

Virva Terho presenterade prestationsrapporten. Vid utgången av budgetåret 2025 fastställdes för de totalt 37 resultatindikatorerna att 22 indikatorer överträffade målet och 6 indikatorer nådde inte upp till målet, men överskred 75 procent. Nio indikatorer nådde inte upp till 75 procent av målet. Av EJFLU-finansieringen på det finländska fastlandet hade 64 procent bundits och 31 procent utbetalats genom ramen.

När förenklingsförordningen träder i kraft avskaffas de årliga granskningarna och godkännandena av prestationerna, och återkrav och minskningar redovisas inte längre separat i prestationsrapporten. Ifall det fastställda målet inte uppnås, görs ingen finansiell korrigering, men avvikelserna i enhetsbeloppen ska ändå motiveras.

Prestationsrapporten ska lämnas till kommissionen senast den 15 februari 2026, men Livsmedelsverket har använt sig av möjligheten att ansöka om förlängning. Rapporten kommer att sändas till kommissionen sannolikt i vecka 8.

Beslut: Prestationsrapporten om Finlands plan för den gemensamma jordbrukspolitiken godkändes enhälligt.

5. Ändring av urvalsgrunderna för riksomfattande projekt

Sanna Sihvola presenterade ändringen av urvalsgrunderna. Genom reformen av regionförvaltningen slogs de 15 NTM-centralerna samman och ombildades till tio livskraftscentraler. Tidigare krävdes det att ett riksomfattande projekt genomförs i hela landet eller på minst sex NTM-centralsområden. Efter reformen ska ett riksomfattande projekt genomföras på minst fyra livskraftscentralers områden.

Beslut: Ändringen av urvalsgrunderna för riksomfattande projekt godkändes enhälligt.

6. Icke-strategiska ändringar i planen för den gemensamma jordbrukspolitiken i enlighet med förenklingsförordningen och anmälningsförfarandet enligt förordningen

Laura Salo/EU-kommissionens presenterade innehållet i förenklingsförordningen och möjligheterna att göra ändringar i den strategiska planen från och med 2026.

Enligt Salo antogs den första förenklingsförordningen i juli 2024 och kommissionen lade fram förslaget till en ny förenklingsförordning (s.k. Omnibus III) i maj 2025. Den nya förordningen

(EU) 2025/2649 antogs i slutet av 2025 och trädde i kraft 1 januari 2026. Kommissionens relaterade delegerade förordning ska enligt planerna antas i mars 2026.

Som exempel på innehållet i förordning (EU) 2025/2649 nämnde Salo bland annat möjligheten att förlänga tidsfristen i definitionen av permanent gräsmark samt höjningen av den högsta procentsatsen för minskningen av andelen permanent gräsmark från 5 procent till 10 procent. Med stöd av förordningen anses ekologiska jordbrukare också följa GAEC-normerna 1, 3, 4, 5, 6 och 7. Genom förordningen förtydligas dessutom GAEC-norm 4 i fråga om buffertremsor, i GAEC-norm 7 görs undantag från kontroller och sanktioner för jordbruksföretag vars areal inte överstiger 30 hektar, det ges större flexibilitet i riskhanteringsverktygen och möjlighet att bevilja mer stöd till småbrukare samt kravet på årliga kontroller av prestationerna stryks. Det har också lagts till fler möjligheter att göra ändringar i den strategiska planen.

Medlemsländerna kan nu göra ändringar i den strategiska planen på två sätt. Strategiska ändringar liknar på många sätt de ändringar som gjorts hittills. Dessa ändringar ska godkännas av kommissionen. Det andra sättet är att göra ändringar genom ett anmälningsförfarande. Ändringar som görs genom en anmälan är avsedda att vara ett enklare sätt att göra ändringar, som kommissionen antingen godkänner eller avslår. Medlemsstaten ska lägga till dessa ändringar i följande strategiska ändring, men de träder i kraft tidigare.

Inga betydande ändringar har gjorts i strategiska ändringar jämfört med tidigare. I SFC tillämpas likadana inlämningsätt, förfaranden och tidsfrister (kommissionen kan framföra synpunkter inom 30 arbetsdagar från det att en begäran om strategisk ändring lämnades in). Kommissionen ska godkänna begäran inom tre månader. Dessutom har medlemsstaterna möjlighet att dra tillbaka ändringen, och kommissionen har möjlighet att skicka tillbaka ändringen till medlemsstaten för tekniska korrigeringar. En medlemsstat får ha högst en strategisk ändring åt gången.

En anmälan om ändringar kan innehålla flera enskilda ändringar, precis som en strategisk ändring. Kommissionen kan motsätta sig enskilda anmälda ändringar, och medlemsstaterna kan anmäla ändringar när som helst, även så att de överlappar varandra. Det går också att göra tekniska korrigeringar i anmälda ändringar. Bägge typerna av ändringar ska godkännas av övervakningskommittén. Kommittén kan ge sitt godkännande antingen på ett sammanträde eller genom ett skriftligt förfarande.

Tiina Hartman och Mirja Kiviranta presenterade processen för anmälan av ändringar samt de icke-strategiska ändringar i den strategiska planen som Finland anmält till kommissionen.

I första steget av processen ska övervakningskommittén uttala sig om förvaltningsmyndighetens framställan till ändring av den strategiska planen. Förvaltningsmyndigheten föreslår också att övervakningskommittén godkänner ändringarna av den strategiska planen. Det föreslås ikraftträdandedatum för ändringarna är dagen då ändringarna lämnades in. I det andra steget föreslås det att övervakningskommittén ger förvaltningsmyndigheten befogenhet att vid behov överföra de ändringar som skulle genomföras genom anmälan till strategiska ändringar, ifall

kommissionen motsätter sig ändringarna, samt att förvaltningsmyndigheten ges det bemyndigande som behövs för att förhandla om de strategiska ändringarna. Övervakningskommittén ombeds att beakta att jordbrukarna har tillräckligt med tid att ta hänsyn till ändringarna.

Förvaltningsmyndigheten föreslår följande ändringar:

3.10.1.1 GAEC 1: Bevarande av permanent gräsmark; förhållandet mellan arealerna av permanent gräsmark och jordbruksmark

- Om den nationella referensnivån för permanent gräsmark minskar med mer än **5 10** procent, aktiveras förfarandet med återställande av gräsmark och det blir förbjudet att ställa om gräsmark till annan användning.

4.1.2.4.7 Andra synpunkter på definitionen av permanent gräsmark

- **Permanent gräsmarker är areal som inte har ingått i växtföljden på jordbruksföretaget under sju (7) år eller mer.** I det material som lämnats in till övervakningskommittén föreslogs tio (10) år, men enligt uppgift från kommissionen är gränsen sju (7) år, vilken man enligt förslaget bör rätta sig efter.

5.3 Ympäristö 02 Markförbättrande grödor och saneringsgrödor – godkännande av klöver som markförbättrande gröda

- Godtagbara grödor inkluderar inte vallväxter. ~~eller klöver.~~
- I miljösystemen 02 och 03 är beståndet olika vallväxter, men gräs ~~eller klöver~~ kan inte odlas i åtgärden för markförbättrande grödor och saneringsgrödor.

5.3 Luomu - Åtagande för ekologisk produktion

- ...Enligt grundförordningen om strategiska CAP-planer anses gårdar som har certifierat ekologisk produktion uppfylla **GAEC-normerna 1, 3, 4, 5, 6 och 7 i fråga om ekologiska produktionsenheter och produktionsenheter under omställning...**

Diskussion

- De föreslagna ändringarna ansågs allmänt taget vara bra och de understöddes.
- I synnerhet ansågs den föreslagna ändringen gällande permanenta gräsmarker vara bra, även om den inte löser alla problem med permanenta gräsmarker. Ändringarna inverkar på bland annat beräkningen av grundvillkoren (t.ex. växtföljd, kravet på ökad diversifiering, växttäckes vintertid). Enligt JSM har kommissionen betonat att den inte godkänner retroaktiva ändringar, dvs. om en areal omvandlats till permanent gräsmark, så är den permanent gräsmark.
- I Finland sågs med tanke på den biologiska mångfalden naturvårdsåkrar och miljötråda som mer värdefulla än permanenta gräsmarker i jordbruksmiljöer. De bör värnas även under den följande programperioden.
- Markförbättrande grödor och saneringsgrödor ansågs vara en bra åtgärd, och godkännandet av klöver sågs som ett sätt att öka intresset för åtgärden.

Jord- och skogsbruksministeriet

Övervakningskommittén för Finlands CAP-plan 2023–2027

PROTOKOLL

VN/9941/2022

- Vad gäller användningen av klöver har man dryftat vilket som är bättre, att använda klöver för sig eller i blandningar? I vilket fall som helst är det bra att inhämta erfarenheter av användningen av klöver, och man hoppas på att tidsplanerna gör det möjligt att utnyttja den nya möjligheten.
- Det ställdes en fråga gällande en risk med ansökningsfristen för stöd: Kommer ansökningsfristen att förkortas ytterligare? Finns det en risk för att Vipu öppnas senare? På fältet håller man redan på och utarbetar odlingsplaner. Det påpekades att jordbrukarna bör ges tid att beakta ändringarna. JSM hoppas på att det ges tillräckligt med tid för att beakta ändringarna. Tidigareläggningen av utlysningen av stöden beror på tidsplanen för utbetalningarna.
- Vad gäller tidsplanen ansågs det att ändringar även i ett senare skede är bra om de ger tydliga förbättringar.
- Lättnaderna för ekologiskt jordbruk välkomnades.
- Enligt JSM kommer ändringarna att delges i ett meddelande den 6 februari 2026. De anmälda ändringarna träder i kraft 30 dagar senare, förutsatt att kommissionen inte motsätter sig.
- Enligt Livsmedelsverkets företrädare kommer jordbrukarna att informeras om saken via utbildningar som myndigheterna ordnar, och avsikten är att även i år offentliggöra ansökningsvillkoren för stöden i april. Datum för utlysningen av stöden har inte fastställts; utlysningen av de huvudsakliga stöden avslutas i vilket fall som helst den 9 juni 2026 (normalt i mitten av juni).

Beslut: Förslaget till anmälan om ändringar i Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken antogs.

Hartman föreslog samma förfarande som hittills för de strategiska ändringar som ska genomföras under 2026. Det innebär i praktiken att ändringarna behandlas i övervakningskommittén i juni, varefter kommissionens godkännande kan förväntas kring oktober. Enligt de nya reglerna kan ändringar anmälas flera gånger om året; efter de nu framlagda anmälningarna om ändringar bör man förbereda sig för följande ändringar ännu under våren 2026 (efter att bestämmelserna på lägre nivå i förenklingsförordningen och de nationella bestämmelserna har trätt i kraft). Följande möjlighet att anmäla ändringar är i övervakningskommittén i juni. En ytterligare bra tidpunkt för ändringar är sannolikt på hösten, i god tid före utlysningen av djurstöden. Anmälningar om ändringar utanför övervakningskommittén skulle genomföras som kommitténs skriftliga förfarande över tre veckor.

Hartman informerade dessutom övervakningskommittén om anmälningar som gjordes s.a.s. på gammalt vis i december 2025 och som inte behövde gå via kommittén. De sammanlagt sex ändringarna gällde interventioner för landsbygdsutveckling enligt den strategiska planen. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2026.

Diskussion:

- Det önskas att informationen om ändringarna innehåller klara och tydliga anvisningar till fältet.

- Med tanke på processen verkar reformerna vara sådana som man önskat sig, det vill säga att ändringar kan göras när de anses vara nödvändiga.
- Att odlingsplanen strukits från rådgivningstemana sågs som en bra ändring. Enligt JSM anknyter ändringen delvis till det obligatoriska verktyget för hantering av näringsämnen. Verktöget ska fortsättningsvis ingå i odlingsplanen, men det är numera mer kopplat till vattenvården.
- En representant för JSM påpekade att alla ändringar av finansieringen och målen fortsättningsvis är strategiska ändringar. Vid planeringen av följande strategiska ändring vore det bra att eventuellt överväga en ändring av systemet för reserveringar, särskilt med tanke på underskottet i rådgivningen (7 miljoner euro återstår av 40 miljoner euro). Samtidigt är det möjligt att överväga andra ändamålsenliga överföringar. Den artikel som innehåller bestämmelser om rådgivning, omfattar också utbildning och information, och det är möjligt att inom artikeln överföra medel till exempelvis rådgivning. För närvarande verkar det som att genomförandet av rådgivningen underpresterar.

7. Översikt över status för genomförandet av CAP-planen

Livsmedelsverket:

Hannele Sankari och Maarit Mukkala presenterade Livsmedelsverkets lägesöversikt.

Hannele Sankari redogjorde för kontrollresultaten av arealstöden och djurstöden. Hon gick igenom resultaten särskilt av ersättningen från miljösystemet och grundvillkoren.

Sankari påminde om att kontrollanvisningarna för åkerstöden och djurstöden är offentlig information och finns på Livsmedelsverkets webbplats. Allmänt tillgänglig information finns om bland annat vad som görs, varför och på vilka grunder.

En observation från dokumentkontrollen (2024) av den gårdsspecifika åtgärden inom miljöersättningar var att markkarteringarna inte var i skick (på nästan en fjärdedel av jordbruksföretagen). Många jordbruksföretag hade brister i anteckningarna. I fråga om främjande av cirkulär ekonomi hänförde sig flest observationer till efterlevnaden av åtgärden på den areal som uppfyller villkoren. Man har också jämfört resultaten av åkerkontrollerna inom miljöersättningar åren 2024 och 2025. Allmänt taget verkar det 2025 ha funnits fler oegentligheter som lett till påföljder. Mest påföljder har hänfört sig till buffertremsor längs vattendrag, reglerbar dränering och fånggrödor.

Flest problem i fråga om grundvillkoren har förekommit i åtgärdena *Obearbetad buffertremsa längs vattendrag* och *Testning av växtskyddssprutor*. Påföljderna har ändå för det mesta varit lindriga. Vad gäller de utvidgade kontrollerna är läget ungefär detsamma som tidigare: Det förekommer problem med buffertremsorna, liksom också med stallgödsel och opackade organiska gödsel-fabrikat samt bekämpning av flyghavre. I kommunerna administrativa kontroller av grundvillkoren hänför sig problemen mest till växtföljder och kraven på diversifiering av jordbruket.

Maarit Mukkala redogjorde allmänt om Livsmedelsverket organisationsreform. Den nya organisationen började gälla i januari, och med avseende på den strategiska planen innebar det bland annat att landsbygdsutveckling och sektorstöd överfördes till samma avdelning. Samtidigt överfördes utvecklingen av Hyrrä och Nekka till avdelningen för landsbygdsutveckling. För närvarande pågår rekryteringen av direktören för avdelningen för finansförvaltning.

Status för kommissionens granskning, som diskuterades vid övervakningskommitténs föregående sammanträde, är att processen nu är inne i bemötanden och bilaterala förhandlingar. Bemötandet lämnades den 30 januari 2026, och de bilaterala förhandlingarna hålls den 14 april 2026. De främsta observationerna som kan leda till justering av finansieringen är antalet kontroller på plats och unga jordbrukares kontroll i jordbruksföretag, vilka hänför sig till föregående period.

Regionförvaltningsreformen har också sysselsatt Livsmedelsverket. På verket är man särskilt nöjda med tidsplanen för genomförandet av ändringar.

I projekt inom det europeiska innovationspartnerskapet (EIP) genomfördes en ny synkroniserad utlysning i slutet av 2025; i den deltog, utöver Finland, även Estland och Lettland.

Vad gäller sektorstöden har de tre stödmottagarnas handlingsplaner framskridit i enlighet med den strategiska planen inom stödet till producentorganisationer inom sektorn för frukt och grönsaker. Inom stöd för biodling har finansiering beviljats till ett projekt under innevarande projektperiod.

Diskussion:

- Det rapporterades om att jordbrukare tagit kontakt med anledning av åtgärden för naturvårdsvallar, där kravet är att ytan ska slås minst vartannat år. Jordbrukare som slagit vallen 2024 prickades i satellitövervakningen 2025 för att ha underlåtit att slå vallen. Det påpekades att det var ett systemfel, inte jordbrukarnas. Enligt Livsmedelsverket är man medvetna om frågan och felet har åtgärdats.
- Man enades om att återkomma närmare till kontrollresultaten senare. Många frågor kan eventuellt lösas genom rådgivning, information och kommunikation till jordbrukarna. Det vore bra att få en lista på bristerna; hurdana brister är det fråga om i praktiken och vad bör jordbrukarna särskilt fokusera på.
- I fråga om internationella EIP-projekt upplevdes det svårt att ansöka, eftersom man i Estland och Lettland hade andra kriterier än i Finland. Likaså hade länderna olika ansökningstider. Enligt JSM beror olikheterna på att det inte egentligen är fråga om ett internationellt program. Man har ändå velat möjliggöra en internationell ansökan, eftersom det finns en tydlig efterfrågan på sådana och liknande förfarande tillämpas inom Leader.
- Det konstaterades att Livsmedelsverket, trots resursutmaningarna, har kunnat godkänna fler producentorganisationer, vilket var positivt. Man har också lyckats minska byråkratin för producentorganisationerna.

Livskraftscentralerna

Karin Kainlauri/Livskraftscentralen i Österbotten presenterade en statusöversikt för genomförandet av den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken ur livskraftscentralernas perspektiv. Genomförandet av planperioden är i full gång och man kan se konkreta resultat. Alla stödformer är i användning. Planperioden är nu inne i en smidigt framskridande fas med etablerade rutiner. Lagstiftningen och anvisningarna är bekanta, liksom också tillämpningen och tolkningen av dem. Däremot har den administrativa bördan ökat.

Omställningen till livskraftscentralerna och de tekniska systemändringarna har löpt förvånansvärt bra. De nya livskraftscentralerna har visserligen en mycket annorlunda uppbyggnad och det ställer krav på nya samarbetsformer, nätverk och arbetssätt. Att organisera förfarandena kräver en hel del arbete, och därmed framhävs betydelsen av stödet från de styrande instanserna. Det största orosmomentet konstaterades vara de kommande sparåtgärderna och deras inverkan på verksamheten.

På substanssidan rapporterade Kainlauri att strukturstöden ansöks aktivt. Visserligen varierar ansökningsantalen och bevilningsfullmakterna mellan regionerna, och finansieringen fokuseras till Västra Finland. Finansinstitutens försiktighet konstaterades försvåra finansieringen av projekt. Antalet ansökningar om startstöd till unga jordbrukare varierar betydligt mellan regionerna, och målnivån enligt den strategiska planen uppnås inte. Rådgivningsersättningen har varit mycket populär, och pengarna kommer sannolikt att ta slut i september.

Det ansöks också aktivt om projektstöd, och många av projekten fokuserar på miljö och säkerhet. Det skulle gärna kunna vara fler projekt för att stimulera företagande och produktutveckling. Efterfrågan på företagsstöd har däremot varit mindre än önskat, och det har varit utmanande att uppnå de fastställda målen. Detta beror bland annat på det osäkra världsläget och Finlands svaga ekonomi. Små tecken på tilltagande aktivitet kan visserligen skönjas. Antalet ansökningar om Leader, projektstöd och företagsstöd har varit stort alltsedan finansieringsperiodens början.

Intresset för ekologiskt jordbruk har varit svalt de senaste åren, men nu finns små tecken på tilltagande aktivitet. Arealmålen som fastställdes i den strategiska planen kommer inte att uppnås. De största hindren för ekologiskt jordbruk är liten efterfrågan, byråkratin och granskningsavgifterna. Arealen för miljöavtal minskade i hela landet till följd av terränggranskningarna, och någon betydande ökning är inte i sikte. Inte heller dessa arealmål enligt den strategiska planen kommer att uppnås. Vad gäller icke-produktiva investeringar är stödnivån i regel otillräcklig för att täcka alla kostnader för anläggning av en våtmark, vilket inverkar på antalet ansökningar.

Mängden helgårdsövervakning ökar från 2 procent till 3 procent, vilket innebär att det behövs mer personresurser och att resekostnaderna kommer att öka. Ökningen av kontrollernas volym i kombination med sparkraven och, i de sammanslagna områdena, med ett stort geografiskt område upplevdes som utmanande. Inom satellitövervakningen är jordbrukarna relativt bra på att använda Vipumobilen, men de upplever att det fortfarande skickas så kallade onödiga utredningsbegäranden. Dessa har visserligen besvarats bra.

Livskraftscentralerna och samarbetsområdena har enligt Kainlauri ett nära och välfungerande samarbete. Konceptet med samordnare av landsbygdskommunikationen ansågs likaså fungera bra.

Diskussion:

- Man förhöll sig förstående till att det råder oro kring resurserna och sparåtgärderna. Till de gamla sparbesluten har fogats nya belastningar, och därigenom kommer balansgången inom ekonomin att fortsätta.
- Inom regionförvaltningen anser man att det behövs nära kontakter med de styrande instanserna för att bland annat resurstilldelningen ska bli rätt.
- Det ställs stora förväntningar på den nya tekniken: Artificiell intelligens (AI-agenter) införs för närvarande i arbetsvardagen inom rådgivningen för företagsfinansiering, och bland annat landsbygdsfinansieringen är en dimension i projektet. Det finns förhoppningar om att den nya tekniken skulle frigöra livskraftscentralernas personresurser för andra ändamål.
- Enligt en representant för JSM siktar man på att tilldela finansieringsfullmakterna för företags- och projektstöden i februari, de fullmakter som varit oanvända vid årsskiftet ses över för hela strategiska planen enligt behoven.
- En representant för JSM kommenterade frågan om landsbygdsutvecklingens status och livskraftscentralernas genomslag med att helheten utgörs av såväl regionala som Leaderaktörernas insatser. Även i detta avseende är det bra att förbereda sig för den kommande perioden bland annat genom att kommunicera och berätta om effektiva resultat. Antalet besökare på Landsbygd.fi har ökat med 50 procent, vilket gör webbplatsen till en bra kanal för spridning av information om genomslag.
- Vad gäller investeringar i miljö, energi och djurhälsa kommenterade en representant för JSM att man kommer att försöka lösa problemet med otillräcklig finansiering i nästa strategiska ändring.
- Oanvända fullmakter kommer att granskas mot hela budgetramen.

Samarbetsområdena

Hanna Murtomäki-Kukkola från samarbetsområdet i Alavo redogjorde för samarbetsområdenas aktuella ärenden. Gällande stöden till jordbrukare bekymrar man sig över den långa fristen för ändringar i utlysningen av åkerstöd, som pågår till oktober. Möjligheten ansågs eventuellt ge till och med för mycket flexibilitet. Slätter av fodervall utan skörd orsakar missnöje. Utvidgning av skyldigheten att bärga skörden från åkerskiften som anmälts för fodervall skulle ge en större ökning i aktiv jordbruksverksamhet än avskaffandet av stöden till pensionärer.

Ändringarna i programmen ansågs ha förbättrats och underlättat villkoren för stöden till jordbrukare, men någon egentlig förenkling har inte uppnåtts. Ändringar av villkoren varje år är förvirrande för de sökande. Satellitövervakningen ansågs öka jordbruksaktiviteten och minska utbetalningen av stöd till oskötta åkrar. Aktiva jordbrukare förhåller sig till övervakningen för det mesta positivt, trots utmaningar med exempelvis tolkningen av bilder av mångfaldsåkrar.

Samarbetsområdena har ivrigt etablerat nätverk åt olika håll. En viktig samarbetspartner har varit NTM-centralen, och man önskad att det nära samarbetet ska fortsätta med livskraftscentralerna. Livsmedelsverkets anvisningar och utbildningar ansågs för det mesta vara utmärkta och viktiga med tanke på gemensamma förfaringssätt. Samarbetsområdena skulle också gärna samråda oftare med ministerierna.

Som andra aktuella frågor lyfte samarbetsområdena fram beredskapen samt olika slags skador. Man har greppat beredskapstemat med nya tag jämfört med tidigare och lagt ner mycket tid på planeringen och utbildningarna. Skador orsakade av såväl rovdjur som fåglar ansågs ha ökat.

Ett önskemål inför den nya perioden var att samarbetsområdena skulle få mer att säga till om villkoren och detaljerna för den nya perioden än tidigare.

Diskussion:

- Det konstaterades att kompetensen i samarbetsområdena gärna skulle kunna användas vid utformningen av den nya perioden.
- Enligt SLC:s representant skulle tidsfristen för ändringar i utlysningen av åkerstöd kunna tidigareläggas med cirka en månad (exempelvis till 1.9).
- Det föreslogs att en senare tidpunkt för ändringar skulle övervägas för de jordbruksföretag som omfattas av kvalitetsbedömning än för de övriga jordbruksföretagen.
- Enligt JSM har tidpunkten för ändringar valts med hänsyn till jordbrukarnas rättsskydd, de finländska odlingsförhållandena och tidsplanerna för betalningarna, och utifrån dessa har man försökt hitta den bästa kompromissen. Genom en tidigareläggning av tidpunkten skulle en del av möjligheterna till ändring försvinna, och en del jordbrukare skulle gå miste om stöd.
- Enligt JSM leder fel som uppdragats i stödordningarna (om vilka till exempel det attesterande organet lämnar en årlig rapport till kommissionen) alltid till att kraven skärps. Till exempel är stöden inom den gröna arkitekturen särskilt utsatta för fel. I praktiken bestraffar kommissionen de medlemsstater som har infört de aktuella stödordningarna. De förlorade beloppen kan lätt uppgå till tiotals miljoner euro.

Leadergrupperna:

Heli Walls presenterade Leadergruppernas aktuella ärenden. Antalet Leaderprojekt har tredubblats jämfört med föregående period. För närvarande har 10 000 ansökningar redan lämnats in till Leadergrupperna. I synnerhet små företagsstöd som beviljas som engångsbelopp har varit mycket efterfrågade.

Leadergrupperna är mycket oroliga för finansieringen för den följande perioden, 2028–2034 och den kommer att fördelas. I nuläget omfattar Leader 292 kommuner och 99 procent av Finlands areal. Man bekymrar sig också för den slutliga tilldelningen av verksamhetspenningen. Det är viktigt att de medel som inte använts i projekten återförs i budgeten till Leadergrupperna, eftersom i annat fall kommer också verksamhetspenningen att minska från den planerade.

Åland:

Sue Holmström (Ålands landsskapsregering) redogjorde för Ålands andel av genomförandet av CAP-planen. Genomförandet av den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken har framskridit väl även på Åland. Investeringarna har inte till alla delar avancerat enligt planerna, och bankerna har varit försiktiga med att bevilja lån. Ersättning för djurens välbefinnande är en ny insats på Åland och efterfrågan på den har varit mindre än planerat. Efterfrågan inom ekologiskt jordbruk har varit mindre än tidigare. Inom rådgivning har varit efterfrågan varit stor, och Leader framskrider väl.

8. Förslag från övervakningskommitténs medlemmar till ändringar av CAP-planen

Tiina Hartman och Mirja Kiviranta presenterade en sammanfattning av de ändringar som övervakningskommitténs medlemmar föreslagit. Ändringar hade föreslagits i direktstöd, sektoråtgärder, miljöersättningar, djurvälståndersättning, strukturstöd och rådgivningstjänster. Dessutom hade det lagts fram förslag om ärenden som inte ingår i den strategiska planen.

Gällande direktstöden hade det lagts fram flera förslag till höjning av anslagen till produktionskopplade bidragsformer inom olika sektorer. Enligt förvaltningsmyndighetens uppfattning går det att genomföra en del av ändringarna. Eftersom det i synnerhet är viktigt att höja ersättningen för specialgrödor ser man att det vore att utnyttja det nationella stödet för stödnivåerna 2027. Samtidigt kommer man att granska även andra förslag till höjningar av direktstöden. Gällande den föreslagna skyldigheten att bärga skörden (särskilt av gräs och annan vallodling) kommer man att utreda möjligheterna och kostnaderna för genomförande, och sedan eventuellt göra en ändring i den strategiska planen för 2027. Det handlar i synnerhet om huruvida skyldigheten är förenlig med de gemensamma bestämmelserna i förordning (EU) 2021/2115 och WTO-normerna. Andra förslag som gäller det aktiva jordbruket (aktiv jordbrukare, unga, pensionärer, besöksstöd) kommer delvis att införas under följande finansieringsperiod, förutsatt att de anknyter till den strategiska planen eller har redan införts; likaså övervägs en skärpning av kravet på kalvningsintervallet i stödet för mjölkkor för följande finansieringsperiod. Dessutom utreds frågan om torvmarker och MaaTu-data.

Av övervakningskommitténs material framgår också förvaltningsmyndighetens syn på de förslag som inte hör till den strategiska planen.

Enligt förvaltningsmyndigheten är förslaget till ett nytt stöd genom handlingsplanen till sektorerna spannmålsodling och fåruppfödning, vilket anknyter till sektoråtgärder, inte motiverat. Stöd genom handlingsplanen beviljas för närvarande endast inom sektorn för frukt och grönsaker. Däremot är det möjligt att grunda producentorganisationer inom spannmålsodling och fåruppfödning.

I detta skede anses det inte vara befogat att göra ändringar i miljöersättningarna. Däremot kan man eventuellt överväga den föreslagna ändringen att uppdatera kalkylerna för djurvälståndersättningen. Primärt överväger man omberäkning av ersättningsnivåerna för betesgång. Utveckling av åtgärden mot svansbitning till exempel genom en högre ersättningsnivå medför inga ändringar, och vad gäller biosäkerhet anses åtgärderna redan ingå i välbefinnandeplanen för djuren.

Stödtaket för investeringsstödet för jordbruk skulle ändras så att investeringsstödet högsta belopp per jordbruksföretag fortsättningsvis skulle vara 1,5 miljoner euro under tre skatteår, men framöver skulle högst 1,4 miljoner euro av detta belopp få användas på investeringar som främjar jordbrukets konkurrenskraft och modernisering av produktionen. Vid nästa strategiska ändring utreds möjligheten att överföra finansiering till investeringar inom den strategiska planens helhet för miljö och klimat. Det finns inga planer på att höja räntestödet eller öka den nationella finansieringen för grundtorrläggning.

Förslaget om att trygga finansieringen till rådgivningssystemet kommer att utredas. I nuläget kommer man att behålla den höga procentsatsen för miljöersättningar.

Diskussion:

- På det stora hela ses det som positivt att åtminstone en del av de föreslagna ändringarna kan övervägas.
- Vad gäller produktionskopplade stöd ansåg man att en höjning av anslaget bör granskas som en del av helheten, så som föreslagits.
- En höjning av taket för investeringsstöd ansågs vara en bra lösning. Det poängterades att takbeloppet kan vara alltför lågt i projekt med flera deltagande jordbruksföretag, men enligt JSM har man i detta skede inte råd med större höjningar.
- Man önskar sig fortsättningsvis att maximinivån för bidrag som beviljas som strukturstöd skulle höjas för östra Finlands del. För att bevara en levande landsbygd behövs nya företagare i Östra Finland, liksom också mer investeringar. Enligt JSM har man ännu inte nått gränsen för investeringar i konkurrenskraften. I övriga investeringar, i vilka det är mer ont om finansiering, har man strävat efter att, om möjligt, i Östra Finland säkerställa finansieringen för stödberättigade projekt. En högre stödnivå är en komplex fråga, som innebär att stöden till någonting annat måste minskas.
- Med tanke på likabehandlingen av jordbrukarna sågs det som positivt att innehållet i rådgivningssystemet tas upp för diskussion. Man välkomnade de ändringar av rådgivningen som föreslagits. Enligt JSM ska medlemsstaterna tillhandahålla rådgivning om alla interventioner i den strategiska planen, men till exempel utbildningen av rådgivarna kan användas för att förbättra vissa åtgärder.
- Det konstaterades att det i syfte att utveckla systemet för djurvälståndersättningen behövs åtgärder, i synnerhet för suggbesättningar, för att grisköttsproducenterna ska anmäla djuren till registret i tid. I suggbesättningar betalas stödet ut först i juni året efter stödåret, eftersom välfärdsersättningen inte betalas ut enligt registret, utan utifrån stödsökandens anmälan. Välfärdsersättningarna handlar om stora belopp, och frågan är därför viktig för jordbruksföretagens likviditet. Enligt JSM är schemat för betalningarna ett invecklats pussel, och ändringar i en bit får många återverkningar i schemat.
- Frågan om torvmarksåkrar och hur de definieras väcker oro på fältet, särskilt i Norra Finland. I anförandet konstaterades att definitionerna bör vara sådana att jordbrukarna kan förstå och acceptera dem. Det framfördes att definitionen inte endast ska bygga på vetenskapliga rön eller rapporter, utan den ska fastställas i lag. Frågan anses ha många kopplingar till näringsidkarnas rättigheter och den i värsta fall leda till att ett jordbruksföretag utesluts från finansieringen. Det är fråga om jordbrukarnas rättsskydd. Det ska vara möjligt att söka ändring

i besluten. Dessutom frågades när man kan få mer information om hur ärendet framskrider. En representant för JSM berättade att man i exempelvis Sverige och Danmark har fastställt definitionerna genom bestämmelser på en sådan nivå att det är möjligt att söka ändring.

Hartman presenterade även ett förslag till en disposition av ändringarna över kalenderåret. Eventuella ändringar i finansieringen (t.ex. höjning av ersättningsnivåer) skulle även framöver granskas i samband med ändringsförslagen i juni. Anmälningar av ändringar kan i princip göras i den takt som de blir klara.

Hartman föreslog att stoppdatum för kommittémedlemmarnas förslag till anmälda ändringar 2026 skulle vara utgången av juni. Däremot önskar man att inga förslag till strategiska ändringar görs när perioden lider mot sitt slut.

Diskussion:

- Man ansåg att JSM:s förslag verkar förnuftigt. Strategiska ändringar är i praktiken knappast på väg, eftersom de ändringar som görs efter juni skulle träda i kraft tidigast 2028. Däremot är möjligt att driva på ärenden genom att anmäla ändringar.

9. Kommunikationsplan för 2026

Meri Kiikkala presenterade kommunikationsplanen. Teman för 2026 i kommunikationen om den strategiska planen till stödsökanden och allmänheten är Miljö- och klimatåtgärder respektive Försörjningsberedskap och säkerhet. Dessutom fortsätter man genomföra målen för perioden 2023–2027.

År 2025 hade webbplatsen 3,6 miljoner besökare, och de sociala medierna hade 8 miljoner visningar. Besöken till Landsbygd.fi ökade med 51 procent.

10. Rekommendationer från utvärderingarna av CAP-planen

Eero Pehkonen presenterade rekommendationerna och slutledningarna på basis av de hittills genomförda utvärderingarna av den strategiska planen. Tills vidare har sju interimsutvärderingar av olika helheter inom den strategiska planen offentliggjorts. Slutledningarna och rekommendationerna har sammanställts i en tabell, som finns i det bifogade materialet till övervakningskommittén. Rekommendationerna för utvärderingarna delges kommittén för kännedom och för diskussion i enlighet med EU-bestämmelserna. Förvaltningsmyndigheten följer upp hur 27 av rekommendationerna i de hittills genomförda utvärderingarna utvecklas under finansieringsperioden. Om sammanlagt 29 rekommendationer behövs mer information, för att det ska vara möjligt att utveckla stödordningarna i enlighet med rekommendationen. En del av dem är visserligen sådana att de inte kan lösas med finansiering genom den strategiska planen.

Ärendet diskuterades inte.

11. Lägesrapport om landsbygdsnätverkets verksamhet

Sanna Sihvola redogjorde för status inom landsbygdsnätverket. Avsikten är att styrgruppen antar Landsbygdsnätverkets verksamhetsplan för 2026 vid sitt sammanträde den 9 februari. För 2026 har tagits fram följande två fokusområden: Inledande av beredningen av finansieringsperioden 2028-2034 och landsbygden som en del av den övergripande säkerheten och försörjningstryggheten.

12. Lägesrapport om övriga fonder

Regional- och strukturpolitiska programmet

Harri Ahlgren redogjorde för status för programmet för Europas regional- och strukturfonder. Hela 7 500 projekt har fått finansiering genom programmet. Cirka två tredjedelar av medlen för finansieringsperioden har reserverats och ungefär en fjärdedel har betalats ut. Jämfört med alla EU-länder har utbetalningarna löpt väl; inom utbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och från Fonden för en rättvis omställning (FRO) är Finland på andra respektive första plats.

En programändring för att lägga till två nya prioriteringar i enlighet med förslaget till ReArm Europe har lämnats till kommissionen för godkännande; kommissionen förväntas anta ändringen i mars. Genom ändringen ska totalt 300 miljoner euro av programmets medel överföras till de nya prioriteringarna 8: Finland för produkter med dubbla användningsområden och 9: Finland bygger säkerhet. Bägge finansieras genom Eruf. I och med ändringen förlängs genomförandetiden för programmet med ett år.

Diskussion:

- Hur avses utformningen av följande period ske?
- Är det meningen att alla programområden fortsätter till 2030?
- Betyder ändringen att det går att besluta om att binda medel för en ett år längre tid?
- *Svar: I fråga om utformningen av den nya perioden avvaktar man och ser vilken instans som ska samordna NRP-beredningen. De flesta projekt i det nuvarande programmet avslutas enligt den ursprungliga tidsplanen; nya projekt kan till följd av programändringen pågå till den 31 augusti 2030. Stödbeslut kan också i förekommande fall fattas fram till 2030.*

Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden EHFVF

Minna Uusimäki berättade om framstegen i Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet. Vid utgången av 2025 uppgick de bundna medlen i programmet till 68,78 miljoner euro (total finansiering 140 miljoner euro). Mest medel har använts under prioritering 1.4 för kontroll av fiskbestånden och därtill hörande forskning. Även prioritering 3.1. Leader för fiske har framskridit väl. Efterfrågan på utvecklingsfinansiering för fiske- och vattenbruksprodukter har minskat. Under innevarande period har EHFVF infört sedelmodeller, dvs. engångsersättningar, där finansieringen är bunden till ett balanserat resultat. För närvarande förbereds införandet av ett instrument för ekonomiskt stöd. Genom instrumentet kan stödmottagaren beviljas en säkerhet som uppgår till

Jord- och skogsbruksministeriet

Övervakningskommittén för Finlands CAP-plan 2023–2027

PROTOKOLL

VN/9941/2022

högst 50 procent av de godtagbara kostnaderna, för nya fiskare är andelen högst 75 procent av de godtagbara kostnaderna. Maximibeloppet för stödet är 500 000 euro.

13. Förslag från övervakningskommitténs medlemmar på dagordningen

Kommittémedlemmarna hade inga förslag till ärenden.

14. Andra aktuella frågor

Inga andra frågor togs upp.

15. Nästa möte

Nästa möte hålls den 16–17 juni 2026. Platsen fastställs senare.

16. Mötets avslutande

Ordföranden avslutade mötet klockan 15.45.

Helsingfors den 18 mars 2026

Ordförande för övervakningskommittén,
avdelningschef

Minna-Mari Kaila

Sekreterare för övervakningskommittén,
konsultativ tjänsteman

Leena Anttila